

Quickscan flora en fauna

Utrecht Science Park en ICU terrein te Utrecht

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:
Universiteit Utrecht

Heidelberglaan 8
3584 CS Utrecht

Opdrachtnemer:
Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:
Projectnummer: 202262
Datum: 8-7-2021
Projectleider:
Opgesteld:
Gecontroleerd:
Status: Concept
Versie: 1

© 2021 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

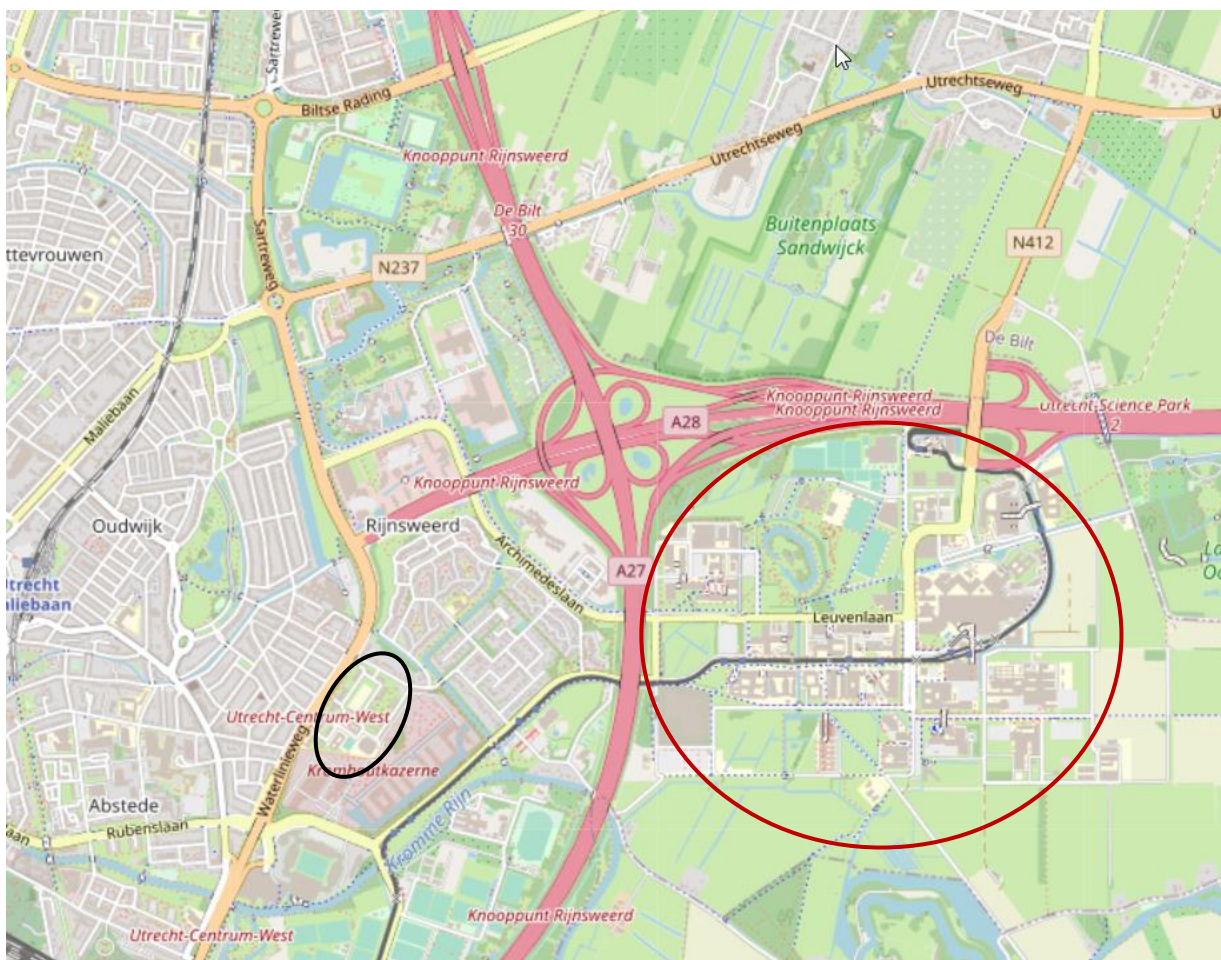
Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling en bijbehorende werkzaamheden	6
3	Natuurwetgeving en -beleid.....	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Bescherming van soorten	9
3.3	Bescherming van gebieden.....	9
3.4	Bescherming van houtopstanden.....	10
3.5	Natuurnetwerk Nederland	11
4	Methode en aanpak	12
4.1	Inleiding	12
4.2	Bureauonderzoek	12
4.3	Terreinbezoek.....	12
5	Toetsing beschermde soorten.....	13
5.1	Planten.....	13
5.2	Zoogdieren.....	13
5.2.1	Vleermuizen	13
5.2.2	Grondgebonden zoogdieren	14
5.3	Vogels	15
5.4	Reptielen.....	16
5.5	Amfibieën	17
5.6	Vissen.....	17
5.7	Ongewervelden	18
6	Conclusie	19
6.1	Beschermde soorten.....	19
6.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt	19
6.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt	19
6.1.3	Algemene zorgplicht	19
6.2	Bescherming gebieden	19
6.3	Bescherming houtopstanden	20
6.4	Natuurnetwerk Nederland	20
6.5	Geldigheid rapportage.....	20
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	22

1 Inleiding

De Universiteit Utrecht laat jaarlijks een Boom Veiligheidscontrole (BVC) uitvoeren om haar bomenbestand veilig en vitaal te houden. Bomen die naar aanleiding van deze BVC als niet veilig of vitaal worden aangemerkt, dienen worden te vervangen. Naar aanleiding van de BVC ronde in 2020 zijn er meerdere bomen op het Utrecht Science Park (USP) en het ICU terrein te Utrecht (Afbeelding 1) die moeten worden gekapt. In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

Afbeelding 1. Globale ligging ICU terrein (zwarte cirkel) en Utrecht Science Park (USP) (rode cirkel) te Utrecht. Bron: Esri, 2021.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het Utrechts Science Park (USP) ligt in de zuidoosthoek van knooppunt Rijnsweerd A27/ A28 te Utrecht, provincie Utrecht. Het park betreft meerdere hoge gebouwen van de Universiteit met in de noordoosthoek het UMC en Amalia Kinderziekenhuis. In het USP zijn naast wegen fietspaden aanwezig, bermen, waterlopen, waterpartijen en een omheind park genaamd Botanische Tuinen. Verspreid door het USP staan diverse bomen/boomgroepen en bomenlanen. Langs de (zuid)oost kant liggen weiden, met gebied Nieuw Amelisweerd aan de zuidkant. Het USP wordt verlicht middels lantaarnpalen langs wegen en paden. Het ICU terrein ligt ten westen van het USP en bestaat uit een kleine twintigtal gebouwen/gebouwencomplexen. Het centrum van deze locatie is een open terrein met rondom bomen. Ook staan verspreid over het terrein diverse bomen. Zie onderstaande afbeeldingen voor een impressie van het plangebied (Afbeelding 2).

Afbeelding 2. Impressie van de te kappen bomen verspreid door het plangebied. Opname: 2 juli 2021.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling en bijbehorende werkzaamheden

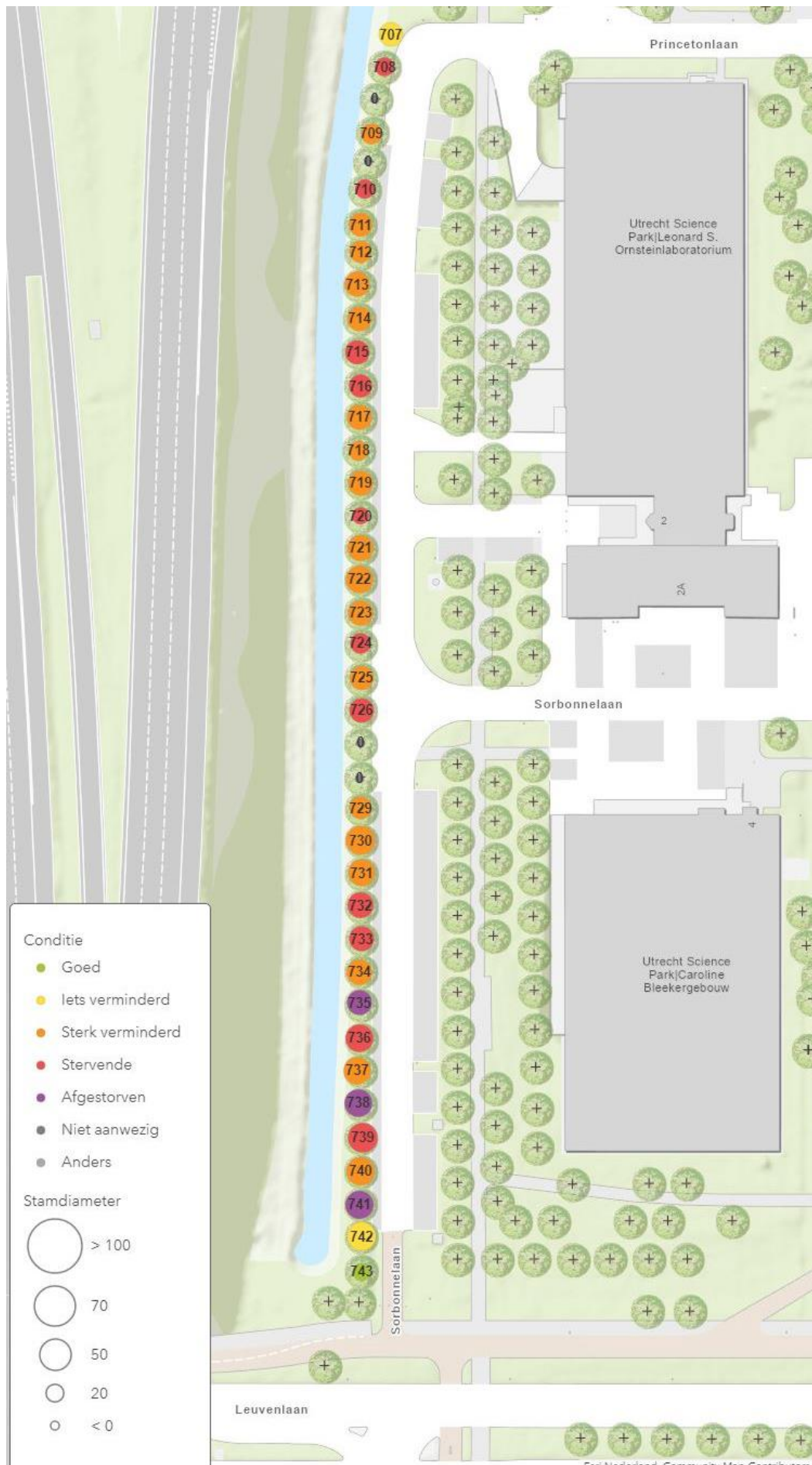
De voorgenomen werkzaamheden op het Utrecht Science Park omvatten alleen de kap en vervanging van bomen en het verplaatsen van een boom (Tabel 1). De desbetreffende bomen zijn uit de Boom Veiligheidscontrole naar voren gekomen vanwege boomziekten, ouderdom of zijn na nieuwplant in 2020 niet voldoende aangeslagen, waardoor het boombeeld sterk achterblijft. Deze bomen worden vervangen voor nieuwe bomen. De keus voor het nieuwe type te plaatsen boom moet een bijdrage leveren aan natuurwaarde en biodiversiteit. Op de meeste plaatsen kan een boom van dezelfde soort worden teruggeplaatst. Door de aanleg van een voetpad wordt één boom enkele meters verplaatst. Dit is ten gunste van de boom doordat op de nieuwe plek meer ruimte is om tot ontwikkeling te komen.

Tabel 1. Overzicht te kappen bomen en de te verplanten boom. Bron: Universiteit Utrecht, 2021.

Boomnummer UU	Soort	NL naam	omtrek	dbh > 15	reden om te vellen	maatregel	Locatie	
1	BM-0344	Pterocarya fraxinifolia	Vleugelhoot	75	24	Afsterving, zwam en schimmels	inboeten, in nabijheid	Princetonlaan achter ESL
2	BM-1299	Fraxinus excelsior	Es	176	56	Afsterving, essentak sterfte	inboeten, zelfde plek	Fietspad Weg tot de Wetenschap
3	BM-1490	Prunus avium	Wilde kers	104	33	Afsterving	inboeten, in nabijheid	Fietsenstalling Kruytgebouw
4	BM-1739	Ailanthus altissima	Hemelboom	82	26	Afgestorven tak / verboden exoot	inboeten met andere soort, zelfde plek	Cambridgelaan bij bibliotheek
5	BM-1765	Quercus robur	Zomereik	75	24	Beschadigd bastweefsel	inboeten andere plek USP	Cambridgelaan SSH begin Oxfordpad
6	BM-2566	Fraxinus excelsior	Es	138	44	Afsterving, essentak sterfte	inboeten zelfde plek	Kavelpad diergeneeskunde
7	BM-2973	Populus x canadensis	Canada Populier	383	122	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
8	BM-2974	Populus x canadensis	Canada Populier	408	130	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
9	BM-2975	Populus x canadensis	Canada Populier	327	104	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
10	BM-2976	Populus x canadensis	Canada Populier	364	116	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
11	BM-2977	Populus x canadensis	Canada Populier	390	124	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
12	BM-2978	Populus x canadensis	Canada Populier	371	118	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
13	BM-2979	Populus x canadensis	Canada Populier	396	126	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
14	BM-2986	Populus x canadensis	Canada Populier	358	114	Afsterving / Beschadigd bastweefsel	inboeten, zelfde plek, andere soort	Weiland paard naast UMCU en trambaan
15	BM-4250	Fraxinus excelsior	Es	88	28	Afsterving, essentak sterfte	inboeten, andere soort, andere plek BT	Rand Botanische Tuinen bij gemaal Harvardlaan
16	BM-4498	Fraxinus excelsior	Es	101	32	Afsterving, essentak sterfte	inboeten zelfde soort in nabijheid	Toulouselaan, parkeerplaats Sorbonnelaan
17	BM-4551	Acer rubrum	Rode esdoorn	63	20	Afsterving, niet goed aangeslagen	inboeten, zelfde soort, zelfde plek	Heidelberglaan naast de busbaan
18	BM-1717	Tilia x europaea	Linde	151	48	Goede conditie	Verplaatsen naar grasstrook	ter hoogte Cambridgelaan 96

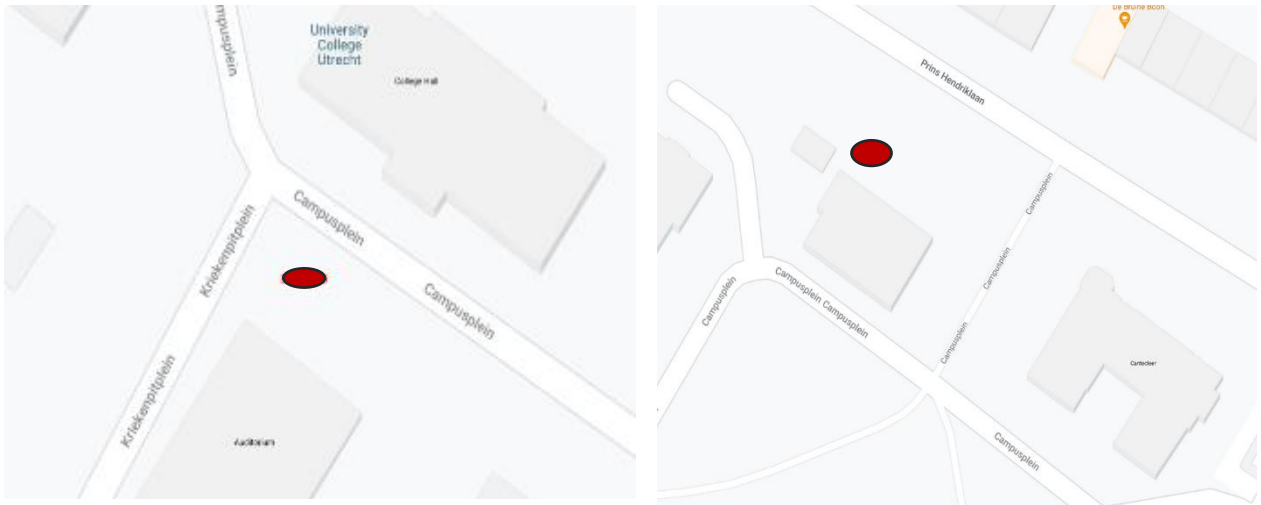
BT = Botanische Tuinen

Daarnaast is op het USP een rij essen beoordeeld. 7 bomen uit de rij moet direct worden gekapt. Het gaat daarbij om de bomen met nummer 720, 724, 735, 736, 738, 739 en 741 (Afbeelding 3). Overige bomen worden in 2022 opnieuw beoordeeld om na te gaan of zij zich hebben hersteld of dat verdere kap/herplant noodzakelijk is.

Afbeelding 3. Locatie en nummers van de bomen (essen) waarvan een aantal wordt gekapt. Bron: Universiteit Utrecht, 2021.

Op het ICU terrein wordt twee bomen gekapt (Afbeelding 4) vanwege afstervingsverschijnselen. Op dezelfde plek wordt een boom van dezelfde soort geplant.

Afbeelding 4. Locatie twee te kappen bomen op het ICU terrein, Utrecht. Bron: Universiteit Utrecht, 2021.

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze kan leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer sprake is of kan zijn van een overtreding, dan dient er onderzocht te worden of een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale Wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedsbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

Het plangebied ligt op ruime afstand van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde gebied is Oostelijke Vechtplassen op ruim 7 km afstand ten noordwesten van het plangebied. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe

zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden met bebouwing en infrastructuur en de beperkte, voorgenomen (kap)werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Een stikstofberekening is altijd noodzakelijk om de uitstoot en depositie van stikstof, en de gevolgen daarvan op Natura 2000-gebieden te bepalen. Door de beperkte omvang van de werkzaamheden wordt niet verwacht dat sprake is van een toename aan stikstofdepositie. Of een berekening daadwerkelijk noodzakelijk is wordt besloten door het bevoegd gezag, Omgevingsdienst Regio Utrecht (RUD) in deze.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het kappen of rooien van bomen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden.
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;

- het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Gevolgen plangebied

Het plangebied ligt binnen de Bebouwde kom Boswet. De bescherming van houtopstanden is daarmee niet van toepassing. Wel geldt gemeentelijk beleid en is een kapvergunning noodzakelijk.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een A-locatie voor bos, bosreservaat, oude bosgroeiplaats of een oude Boskern (provincie Utrecht).

3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Dit Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van het Natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Een toetsing aan het natuurbeleid is alleen noodzakelijk als de ontwikkeling in strijd is met het bestemmingsplan. Daarnaast moet het plangebied in het NNN of een andere door de provincie beschermde natuurzone liggen. In een aantal provincies kent het natuurbeleid externe werking. Dit geldt ook voor provincie Utrecht.

Gevolgen plangebied

Het plangebied ligt buiten gebied dat onderdeel uitmaakt van het NNN. Wel ligt het NNN op korte afstand van het plangebied. Doordat geen sprake is van een bestemmingsplan wijziging, de werkzaamheden beperkt zijn qua omvang en over elke boom wordt vervangen, is er geen sprake van effecten op het nabijgelegen NNN-gebied. Een nadere toetsing aan het NNN beleid is derhalve niet noodzakelijk.

4 Methode en aanpak

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is (indien beschikbaar) gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna).
- Natuurwaardenkaart USP, 2019 met onderliggend onderzoek dat is uitgevoerd door Eelerwoude in 2019.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft naast onderzoek ten behoeve van de Natuurwaardenkaart meerdere onderzoeken in het USP uitgevoerd. De data van deze onderzoeken is opgeslagen in deze database.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door [] uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 2 juli 2021 bij 18°C, droog maar een betrokken lucht en windkracht 1 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Toetsing beschermde soorten

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Vanuit de Natuurwaardenkaart zijn geen beschermde plantensoorten bekend op het USP. De standplaats van de bomen is geïnventariseerd op aanwezige planten. Veelal is op de standplaats gras aanwezig of is de bodem onbegroeid. Rondom enkele bomen groeien kruiden tussen het gras als vijfvingerkruid. Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen rondom de te kappen/verplaatsen bomen.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn rondom de te kappen/verplaatsen bomen geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze zijn vanuit de Natuurwaardenkaart (2019) ook niet bekend. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Conclusie: nader onderzoek of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is voor beschermde planten niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Vanuit verspreidingsgegevens is bekend dat gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger in en rondom het plangebied voorkomen. De bomen zijn geïnventariseerd op hun geschiktheid voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroue en foerageergebied.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Er worden geen werkzaamheden verricht aan de gebouwen op het USP en ICU terrein waar gebouwbewonende vleermuissoorten kunnen verblijven.

De te kappen bomen zijn gecontroleerd op potentie voor boombewonende soorten. Daarbij is gelet op aanwezige holten als oude spechtgaten, loszittend schors of scheuren in de stam. In de populieren aan de oostzijde van het USP – Hoofddijk, zijn meerdere spechtgaten aangetroffen. Ook is sprake van loszittend schors bij de bomen. Uit onderzoek ten behoeve van de Natuurwaardenkaart blijkt dat de bomen geen functie hebben voor vleermuizen. Bij de overige bomen zijn geen geschikte holten waargenomen, kieren of loszittend schors waar boombewonende vleermuizen in of achter weg kunnen kruipen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Met name de bomen die onderdeel uitmaken van een bomenlaan of boomgroep, kunnen door vleermuizen worden gebruikt om te foerageren. De kronen geven bescherming tegen wind. Deze luwe plekken trekken ook

insecten aan. Meerdere te kappen bomen maken onderdeel uit van boomgroepen of lanen. Dergelijke bomenlanen vormen lijnvormige elementen waar vleermuizen gebruik van maken om zich door het plangebied te verplaatsen en vormen daarmee potentiële vliegroutes. Op basis van uitgevoerd onderzoek ten behoeve van de Natuurwaardenkaart (2019) zijn enkele vliegroutes vastgesteld op het USP bestaande uit bomenlanen. Uit deze bomenlanen worden geen bomen gekapt.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Er zijn geen effecten te verwachten op vleermuizen:

- gebouwen en daarmee verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten zijn afwezig;
- in de te kappen populieren nabij de Hoofddijk zijn diverse spechtgaten aanwezig. Echter, uit de Natuurwaardenkaart (2019) blijkt dat de bomen geen functie hebben als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen;
- foerageergebied blijft te allen tijde aanwezig doordat de werkzaamheden kleinschalig zijn en verspreid over het USP plaatsvinden dan wel dat het om enkele bomen op het ICU terrein gaat;
- De enige gehele bomenrij die wordt gekapt betreffen de populieren in de weide bij de Hoofddijk. Uit eerder onderzoek waarmee de Natuurwaardenkaart is opgesteld (2019), blijkt dat de bomen niet worden gebruikt als (essentiële) vliegroute. De overige te kappen bomen staan solitair, in een boomgroep of maken onderdeel uit van een laan. Doordat de overige bomen uit de boomgroepen en lanen blijven behouden, zijn de afstanden die worden veroorzaakt door het verwijderen van één of enkele bomen maximaal 10 tot 20 meter en daarmee overbrugbaar. Daarmee worden vliegroutes niet doorbroken en beschadigd.

Conclusie: met het kappen van bomen in het USP en ICU terrein worden geen verblijfplaatsen beschadigd of vernield, een (essentieel) foerageergebied ongeschikt of een (essentiële) vliegroute doorbroken. Nader onderzoek of het aanvragen van ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Vanuit verspreidingsgegevens is bekend dat haas en ree voorkomen in omliggend gebied, konijn, mol, haas, egel, bruine rat, bosspitsmuis, bosmuis en veldmuis zijn bekend op het USP. Deze soorten kunnen ook van het ICU terrein gebruik maken. De aanwezige bomen en groenstroken bieden geschikt biotoop voor grondgebonden zoogdieren; zowel soorten waarvoor een vrijstelling geldt als beschermde soorten.

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De genoemde, voorkomende soorten zijn vrijgestelde soorten. De soorten gebruiken het plangebied als (onderdeel van hun) leefgebied of migratieroute. Ook kleine marters behoren tot deze groep en kunnen, hoewel dat niet bekend is, van het plangebied gebruik maken als onderdeel van hun leefgebied. Met name de buitenranden van het USP zijn geschikt voor kleine marters.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Van de beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt, zijn eekhoorn, steenmarter en boommarter niet bekend in het plangebied. Middels verspreidingsgegevens zijn enkele waarnemingen van eekhoorn bekend, al lijken dieren zich niet in het USP of op het ICU terrein te hebben gevestigd. Met name bieden de randen van het USP geschikt biotoop voor steenmarter en boommarter, door het aanwezige groen (struweel en bomen) en stallen/schuren voor vee.

In de te kappen bomen zijn geen grotere boomholten aangetroffen waar steen- of boommarters gebruik van kunnen maken voor hun verblijfplaats. Ook zijn nesten van eekhoorn niet aangetroffen op de plekken waar werkzaamheden zijn gepland.

Voor andere beschermde soorten als das zijn geen burchten aanwezig en voor waterspitsmuis is geen geschikt biotoop aanwezig.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De voorgenomen werkzaamheden zullen naar verwachting tijdelijk leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovenstaande soorten, de soorten met een bescherming als steenmarter, boommarter en eekhoorn geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten. In de te kappen bomen zijn geen holten, nesten of burchten aangetroffen. Een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren is daarmee uitgesloten.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Meerdere vogelsoorten zijn vanuit verspreidingsgegevens bekend op het voorterrein, zoals boomkruiper, grasmus, heggenmus, ekster, zwarte kraai, houtduif en kauw. De bomen en de groenstructuur op het USP en ICU terrein bieden geschikte nestplekken, foerageergebied en schuilmogelijkheden voor (algemene) vogelsoorten.

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels. Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

In de te kappen bomen zijn geen nesten waargenomen die kunnen dienen als nest van een vogelsoort die jaarrond van het nest als vaste rust- en verblijfplaats gebruik maakt. De kap heeft geen invloed op omliggende gebouwen die als nestplek kunnen worden gebruikt. Voor buizerd, slechtvalk en sperwer geldt dat het plangebied wel geschikt foerageergebied biedt.

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Van soorten (zoals) koolmees, pimpelmees, groene specht en zwarte kraai, waarvan de functionele leefomgeving jaarrond beschermd is, is op en rond het USP en ICU terrein geschikt leefgebied aanwezig. Nesten van deze soorten zijn niet in de te kappen bomen aangetroffen.

Overige (broed)vogels

Aan de overige soorten zoals houtduif, merel, roodborst en winterkoning bieden met name de groenstructuren op het USP geschikt leefgebied als nestgelegenheid, foerageer- en schuilmogelijkheden. Nesten van broedvogels zijn niet in de te kappen bomen aangetroffen.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Dergelijke nesten zijn in de te kappen bomen niet aangetroffen.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Broedparen van genoemde soorten kunnen op het USP voorkomen. Doordat over het hele USP en ICU terrein enkele bomen worden gekapt en vervangen, blijven beide gebieden geschikt als leefgebied. Er is geen noodzaak tot het nemen van compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling.

De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Door de kapwerkzaamheden uit te voeren buiten deze periode, wordt de kans verkleind dat op dat moment broedende vogels aanwezig zijn. Let op, soorten als houtduif kunnen het hele jaar door broeden. Voor de Wet natuurbescherming zijn alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. Let daarom altijd op aanwezige, broedende vogels. Wordt een broedende vogel aangetroffen, dan moet worden gewacht met het uitvoeren van werkzaamheden ter plaatse tot de vogel klaar is met broeden en jongen het nest hebben verlaten.

Conclusie: in de te kappen bomen zijn geen nesten aangetroffen. De bomen kunnen wel door vogels in gebruik worden genomen als nestlocatie. Bij de werkzaamheden dient daardoor rekening te worden gehouden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels.

5.4 Reptielen

Voorkomen en functie

Vanuit verspreidingsgegevens is het voorkomen van muurhagedis bekend (alleen) in de Botanische Tuinen in het USP. Het gebied kan ook door ringslang worden gebruikt die bekend is in Landgoed Oostbroek (ten oosten van het USP) en bij Fort Hoofddijk (ten zuiden van het USP). Voor overige reptielen valt het USP en ICU terrein buiten bekend verspreidingsgebied en is geen geschikt biotoop aanwezig.

De te kappen bomen maken geen onderdeel uit van geschikte voortplantingsplekken en overwinteringsplekken van reptielen zoals muurhagedis en ringslang. Een enkele te kappen boom staat nabij of op het talud, bijvoorbeeld een boom langs de Botanische Tuinen. Doordat het om één boom ter plaatse gaat, blijft het talud behouden en functioneel.

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

Effecten en ontheffing

De te kappen bomen maken geen onderdeel uit van geschikt biotoop voor reptielen. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.5 Amfibieën

Voorkomen en functie

Vanuit de Natuurwaardenkaart zijn bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker, meerkikker en kleine watersalamander bekend in het USP. Door medewerkers is het voorkomen van vroedmeesterpad in de Botanische Tuinen in 2019 bevestigd. In de ruime omgeving van het plangebied komt rugstreeppad voor.

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander gebruiken open water op het USP als voortplantingsgebied en landbiotoop. Op het ICU terrein is geen open water aanwezig.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Van beschermde soorten amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals meerkikker geldt dat de soort op enkele plekken op het USP bekend is en ter plaatse van de te kappen bomen geen geschikt biotoop voor meerkikker aanwezig is. Enkele te kappen bomen staan op of nabij een oever van een watergang. Doordat het ter plaatse één boom betreft, blijft de oever en het water functioneel voor meerkikker. Voor overige beschermde soorten als rugstreeppad en kamsalamander, geldt dat zowel op het USP als het ICU terrein geen geschikt biotoop aanwezig is. Geschikt biotoop bestaat uit ondiep, open water (plassen/vennen) al dan niet met een goed ontwikkelde watervegetatie en een goed vergraafbare bodem.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De werkzaamheden zullen naar verwachting tijdelijk leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, komen op het USP voor. Echter, zowel ter plaatse van de te kappen bomen op het USP als het ICU terrein is geen geschikt biotoop aanwezig voor beschermde amfibieën. Essentiële functies worden niet beschadigd met de kap waardoor geen sprake is van negatieve effecten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

Er worden geen bomen gekapt die in het water staan of waarvoor de oever moet worden vergraven. Daardoor ontbreekt ter plaatse van de werkzaamheden geschikt biotoop voor vissen.

Effecten en ontheffing

Door de afwezigheid van waterelementen ter plaatse van de werkzaamheden is geen sprake van negatieve effecten op (beschermde) vissoorten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor vissen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.7 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Het voorkomen van beschermde ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) op het USP of ICU terrein of in de directe omgeving is niet bekend. De bomen vormen ook geen geschikt biotoop voor beschermde ongewervelden.

Effecten en ontheffing

De te kappen bomen maken geen onderdeel uit van het biotoop van beschermde ongewervelden. Exemplaren zijn ook niet bekend in het plangebied. Daarmee is geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De voorgenomen kap zal naar verwachting tijdelijk leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Het betreft soorten als gewone pad, haas, konijn en diverse algemene muizensoorten. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat er sprake is van een tijdelijke en plaatselijke verstoring, voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Broedvogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen². Door de kapwerkzaamheden uit te voeren buiten deze periode, wordt de kans verkleind dat op dat moment broedende vogels aanwezig zijn. Let op, soorten als houtduif kunnen het hele jaar door broeden. Voor de Wet natuurbescherming zijn alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. Let daarom altijd op aanwezige, broedende vogels. Wordt een broedende vogel aangetroffen, dan moet worden gewacht met het uitvoeren van werkzaamheden ter plaatse tot de vogel klaar is met broeden en jongen het nest hebben verlaten.

6.1.3 Algemene zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld door de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

6.2 Bescherming gebieden

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

Het plangebied ligt op ruime afstand van Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde gebied is Oostelijke Vechtplassen op ruim 7 km afstand ten noordwesten van het plangebied. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden met bebouwing en infrastructuur en de beperkte, voorgenomen

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

(kap)werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Een stikstofberekening is altijd noodzakelijk om de uitstoot en depositie van stikstof, en de gevolgen daarvan op Natura 2000-gebieden te bepalen. Door de beperkte omvang van de werkzaamheden wordt niet verwacht dat sprake is van een toename aan stikstofdepositie. Of een berekening daadwerkelijk noodzakelijk is wordt besloten door het bevoegd gezag, Omgevingsdienst Regio Utrecht (RUD) in deze.

6.3 Bescherming houtopstanden

Het plangebied ligt binnen de Bebouwde kom Boswet. De bescherming van houtopstanden is daarmee niet van toepassing. Wel geldt gemeentelijk beleid en is een kapvergunning noodzakelijk.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een A-locatie voor bos, bosreservaat, oude bosgroeiplaats of een oude boskern (provincie Utrecht).

6.4 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt buiten gebied dat onderdeel uitmaakt van het NNN. Wel ligt het NNN op korte afstand van het plangebied. Doordat geen sprake is van een bestemmingsplan wijziging, de werkzaamheden beperkt zijn qua omvang, is er geen sprake van effecten op het nabijgelegen NNN-gebied. Een nadere toetsing aan het NNN beleid is derhalve niet noodzakelijk.

6.5 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

- Natuurwaardenkaart Utrecht Science Park, Utrecht. Projectnummer 8875. Eelerwoude, 2019
- Ministerie van Economische Zaken (2016). *Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen*. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.

Websites Utrecht

<https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart?bookmark=6d9b650d9c12406e896e7668a2cc632a>

Soortinformatie:

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.libellennet.nl
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.vlinderstichting.nl

Waarnemingen:

- ndff-ecogrid.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermten, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Eelerwoude

www.eelerwoude.nl